

**Stanowisko Rady Ochrony Pracy
w sprawie nowych form świadczenia pracy**

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu 14 maja 2019 r. zapoznała się z przedstawionymi przez Państwową Inspekcję Pracy (PIP) oraz Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy (CIOP-PIB) materiałami dotyczącymi nowych form świadczenia pracy i wpływu, jaki mogą one wywierać na bezpieczeństwo i higienę pracy zatrudnionych.

Charakterystyczne cechy nowych form zatrudnienia, określanych jako atypowe, to m.in. odejście od tradycyjnej relacji, w ramach której pracownik świadczy pracę na podstawie umowy o pracę, na rzecz pracy świadczonej przeważnie dla wielu pracodawców i z powszechnym wykorzystywaniem technologii cyfrowych do organizowania i nadzorowania pracy. Przedstawiono zalety i wady atypowych form zatrudnienia z perspektywy ich wpływu na warunki pracy. Jako najważniejsze zalety wymieniono: elastyczność czasu i miejsca wykonywania pracy, autonomię pracowników oraz różnorodność wykonywanych zadań. Do wad zaliczono przede wszystkim znaczną intensyfikację pracy, dłuższy czas pracy i nieprzewidywalne jej godziny, izolację zawodową, niepewność pracy, brak bezpieczeństwa socjalnego oraz kontrolowanych warunków pracy. Zaprezentowano wyniki przeprowadzonego w CIOP-PIB badania pilotażowego, którego celem było określenie wpływu atypowych form pracy na równowagę pomiędzy pracą a życiem prywatnym. Wśród respondentów badania przeważały osoby, które zazwyczaj godzą pracę zawodową z życiem osobistym, ale ok. 38% z nich przyznało, że ma trudności z wygospodarowaniem czasu na wypoczynek, a prawie 25% – na hobby i sport, tj. na sfery życia ważne z punktu widzenia zachowania dobrego zdrowia psychicznego i jakości życia. Posługując się przykładem wybranej atypowej formy zatrudnienia, tj. pracy platformowej, przedstawiono aktualny stan wiedzy o skali tego zjawiska w Europie i w Polsce. Omówiono wyniki wybranych badań, w ramach których diagnozowano warunki pracy osób zatrudnionych za pośrednictwem platform. Pomimo przewagi pozytywnych ocen tych warunków należy podkreślić, że negatywne oceny częściej wyrażały osoby, dla których praca z wykorzystaniem platform jest głównym źródłem dochodów, niż osoby wykonujące ją dorywczo.

Państwowa Inspekcja Pracy przedstawiła wyniki kontroli w zakresie przestrzegania przepisów bhp wobec osób świadczących pracę w odniesieniu do umów cywilnoprawnych oraz wobec osób samozatrudnionych. Omówiono zakres przedmiotowy skarg zgłaszanych do PIP przez osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych. Stwierdzono, że braki w zapewnieniu profilaktycznej opieki medycznej tym osobom, spowodowane są faktem, że obowiązujące przepisy nie precyzują, po czyjej stronie pracodawcy / przedsiębiorcy czy osoby podejmującej pracę spoczywa obowiązek pokrycia kosztów badań lekarskich oraz szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Jednocześnie przedsiębiorcy nie są zobligowani, aby zgłaszać do PIP wypadki, którym uległy osoby zatrudnione w atypowych formach pracy, a postępowanie powypadkowe tych osób prowadzone jest przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Przedstawiono ponadto trudności związane z realizowaniem kontroli w przedsiębiorstwach prowadzących działalność w atypowych formach pracy.

W dyskusji podnoszono potrzebę ujmowania w atypowych umowach obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy wszystkim osobom świadczącym każdego rodzaju pracę w siedzibie pracodawcy lub w miejscu przez niego wskazanym. Zaniepokojenie budzi fakt, że atypowe formy pracy są realizowane z pominięciem tej zasady wynikającej z art. 304 Kodeksu pracy. Podkreślono, że w tych sytuacjach ryzyko związane z pracą jest przerzucane na wykonujące ją osoby. Zwrócono więc uwagę na potrzebę uświadamiania podmiotów zlecających taką pracę o ich odpowiedzialności za bezpieczeństwo i higienę pracy wykonujących ją osób.

Ponadto wobec wciąż niskiej świadomości w społeczeństwie znaczenia gromadzenia środków na poczet przyszłych świadczeń emerytalnych, powstaje ryzyko dla bezpieczeństwa socjalnego osób wykonujących pracę w formach atypowych.

Po wysłuchaniu prezentacji oraz dyskusji Rada uznaje, że rozwój atypowych form świadczenia pracy w istotny sposób zmienia relacje pomiędzy pracodawcami i pracownikami oraz może zmniejszać bezpieczeństwo socjalne, powodować powstawanie nowych zagrożeń dla bezpieczeństwa i higieny pracy, a także zwiększać ryzyko zawodowe związane z dotychczas istniejącymi zagrożeniami. W związku z tym za celowe Rada uznaje:

1. Prowadzenie badań mających na celu pogłębienie wiedzy o zagrożeniach zawodowych związanych z atypowymi formami świadczenia pracy, ukierunkowanych na opracowywanie rozwiązań organizacyjnych ograniczających ryzyko zawodowe związane z atypowymi formami świadczenia pracy.

2. Podjęcie analiz dotyczących uregulowań legislacyjnych ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz bezpieczeństwa socjalnego osobom świadczącym pracę w atypowych formach.

**Przewodniczący
Rady Ochrony Pracy**

Poseł Janusz Śniadek

Warszawa, dnia 17 czerwca 2019 r.

